

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про засади функціонування ринку природного газу

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, N 48, ст.566)

{ Із змінами, внесеними згідно із Законами N 3533-VI ([3533-17](#)) від 16.06.2011, ВВР, 2012, N 5, ст.28 N 3550-VI ([3550-17](#)) від 17.06.2011, ВВР, 2012, N 5, ст.30 N 3610-VI ([3610-17](#)) від 07.07.2011, ВВР, 2012, N 7, ст.53 N 4520-VI ([4520-17](#)) від 15.03.2012 }

{ У тексті Закону слова "Національна комісія регулювання електроенергетики України" та "Національна комісія регулювання електроенергетики" в усіх відмінках замінено словами "національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики" у відповідному відмінку згідно із Законом N 3610-VI ([3610-17](#)) від 07.07.2011 }

Цей Закон визначає правові, економічні та організаційні засади функціонування ринку природного газу.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

1) алгоритм розподілу коштів - порядок розподілу уповноваженим банком коштів з поточних рахунків із спеціальним режимом використання без платіжних доручень, який встановлюється національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики;

2) вертикально інтегрована господарська організація - суб'єкт господарювання, утворений відповідно до законодавства з метою провадження господарської діяльності на ринку природного газу, що здійснює щонайменше одну із функцій транспортування, розподілу або зберігання природного газу і щонайменше одну із функцій його постачання або видобутку;

3) власник природного газу - особа незалежно від форми власності і сфери управління, якій належить природний газ на праві власності, у тому числі на праві, що виникає на підставі договорів про спільну діяльність;

4) газодобувне підприємство - суб'єкт господарювання, що відповідно до спеціального дозволу на користування надрами видобуває природний газ на території України і в межах континентального шельфу та/або виключної (морської) економічної зони України;

5) газозберігаюче підприємство - суб'єкт господарювання, що на підставі ліцензії здійснює закачування, зберігання та відбір газу замовникам;

6) газопостачальне підприємство (далі - постачальник) - суб'єкт господарювання, що на підставі ліцензії здійснює постачання природного газу безпосередньо споживачам згідно з укладеними договорами;

7) газорозподільне підприємство - суб'єкт господарювання, що на підставі ліцензії здійснює транспортування природного газу газорозподільними мережами безпосередньо споживачам, у власності чи в користуванні якого перебувають газорозподільні мережі та інші виробничі об'єкти та який здійснює щодо них функції з оперативно-технологічного управління;

8) газорозподільні мережі - виробничий комплекс, що складається з організаційно і технологічно пов'язаних між собою об'єктів, призначених для розподілу природного газу від газорозподільних станцій безпосередньо споживачам;

9) газотранспортне підприємство - суб'єкт господарювання, що на підставі ліцензії здійснює транспортування природного газу магістральними газопроводами, які перебувають у його власності чи в користуванні, та виконує щодо них функції з оперативно-технологічного управління;

10) гарантований постачальник - визначене у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, газопостачальне підприємство, яке не має права відмовити споживачу в укладенні договору на постачання природного газу;

11) Єдина газотранспортна система України - виробничий комплекс, що складається з магістральних газопроводів та газорозподільних мереж, підземних сховищ газу та інших організаційно і технологічно пов'язаних з ними об'єктів та споруд, призначених для транспортування, розподілу і зберігання природного газу;

12) замовник - суб'єкт ринку природного газу, який на підставі договору замовляє надання послуг з транспортування та розподілу природного газу споживачам, його транзиту територією України або зберігання в підземних сховищах;

13) кваліфікований споживач - споживач, рівень кваліфікації якого відповідає ступеню, визначеному національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, та який має право вільно купувати газ у будь-якого постачальника;

14) оператор Єдиної газотранспортної системи України (далі - оператор) - газотранспортне підприємство, на яке рішенням центрального органу виконавчої влади з питань забезпечення реалізації державної політики в нафтогазовому комплексі покладено функції оперативно-диспетчерського управління з видобутку, транспортування, зберігання та розподілу природного газу з метою забезпечення безперебійного та безаварійного газопостачання споживачів України;

15) оперативно-технологічне управління - контроль за функціонуванням магістральних та розподільних газопроводів, підземних сховищ газу та інших організаційно і технологічно пов'язаних з ними об'єктів, призначених для транспортування, розподілу та зберігання природного газу з метою забезпечення їх сталого та ефективного функціонування;

16) підземне сховище газу - технологічний комплекс - штучно створене у природній або штучній ємності надр накопичення газу і технологічно поєднані з цим комплексом споруди, призначені для періодичного наповнення, зберігання та відбору газу;

17) побутові споживачі природного газу (далі - населення) - фізичні особи, які отримують природний газ з метою використання для власних побутових потреб, у тому числі для приготування їжі, підігріву води та опалення своїх житлових приміщень;

18) постачання природного газу - господарська діяльність на ринку природного газу, що підлягає ліцензуванню і полягає в наданні послуг та пов'язана з реалізацією природного газу безпосередньо споживачам на підставі укладених з ними договорів;

19) природний газ, нафтовий (попутний) газ, газ (метан) вугільних родовищ та газ сланцевих товщ (далі - природний газ) - корисна копалина, яка є сумішшю вуглеводнів та неуглеводневих компонентів, перебуває у газоподібному стані за стандартних умов (тиск - 760 мм ртутного стовпа і температура - 20 град.С) і є товарною продукцією;

20) ринок природного газу - сукупність правовідносин, що виникають у процесі купівлі-продажу природного газу, надання послуг з його транспортування, зберігання, розподілу та постачання;

21) розподіл природного газу - господарська діяльність на ринку природного газу, що підлягає ліцензуванню і пов'язана з транспортуванням природного газу газорозподільними мережами з метою його доставки споживачам;

22) споживач - юридична особа або фізична особа-підприємець, яка отримує природний газ відповідно до договору про постачання природного газу та використовує його як паливо або сировину;

23) страховий запас природного газу (далі - страховий запас) - обсяг природного газу, який створюється газопостачальником у підземному сховищі газу і використовується ним для покриття дефіциту ресурсів природного газу, що може виникнути під час його постачання споживачам;

24) суб'єкт ринку природного газу - власник природного газу, газодобувне, газорозподільне, газотранспортне підприємство (оператор), замовник, постачальник, споживач та інші фізичні або юридичні особи, відносини між якими встановлюються на підставі договорів;

25) товарний природний газ - видобутий природний газ, за винятком обсягів фактичних втрат і виробничо-технологічних витрат природного газу під час його видобування, підготовки до транспортування, які не мають перевищувати встановлених нормативних обсягів, а також обсягів, які використовуються для забезпечення власних потреб газодобувних підприємств, зокрема виробничих потреб об'єктів видобутку, підготовки та транспортування природного газу, нафти і газового конденсату (технологічні цехи капітального ремонту свердловин, спецавтотранспорт, ремонтні майстерні, адміністративні споруди), виробництва тепла для опалення об'єктів, що обліковуються на балансі таких підприємств, і обсягів природного газу, які використовують на об'єктах газодобувних підприємств для виробництва продуктів нафто- та газопереробки; { Пункт 25 статті 1 в редакції Закону N 3550-VI ([3550-17](#)) від 17.06.2011 }

26) транспортування природного газу - господарська діяльність на ринку природного газу, що підлягає ліцензуванню і пов'язана з переміщенням природного газу трубопроводами з метою його подальшого зберігання, розподілу або доставки безпосередньо споживачам та замовникам, окрім транспортування внутрішньопромисловими трубопроводами (приєднаними мережами).

Інші терміни вживаються у значенні, наведеному в законах України "Про нафту і газ" ([2665-14](#)) і "Про трубопровідний транспорт" ([192/96-ВР](#)).

Стаття 2. Правова основа функціонування ринку природного газу

1. Правову основу функціонування ринку природного газу становлять Конституція України ([254к/96-ВР](#)), цей Закон, Кодекс України про надра ([132/94-ВР](#)), закони України "Про трубопровідний транспорт" ([192/96-ВР](#)), "Про природні монополії" ([1682-14](#)), "Про нафту і газ" ([2665-14](#)), "Про енергозбереження" ([74/94-ВР](#)), "Про угоди про розподіл продукції" ([1039-14](#)), "Про захист економічної конкуренції" ([2210-14](#)), "Про газ (метан) вугільних родовищ" ([1392-17](#)), "Про охорону навколишнього природного середовища" ([1264-12](#)), міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та інші акти законодавства.

Розділ II ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ, РЕГУЛЮВАННЯ ТА НАГЛЯД У СФЕРІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ

Стаття 3. Державне управління

1. Державне управління у сфері функціонування ринку природного газу здійснює Кабінет Міністрів України та центральний орган виконавчої влади з питань забезпечення реалізації державної політики в нафтогазовому комплексі у межах повноважень, визначених законодавством.

2. Центральний орган виконавчої влади з питань забезпечення реалізації державної політики в нафтогазовому комплексі:

1) забезпечує реалізацію державної політики;

2) забезпечує формування та вдосконалення відносин у сфері функціонування ринку природного газу;

3) розробляє цільові програми, зокрема щодо диверсифікації джерел постачання природного газу;

4) здійснює державний нагляд у нафтогазовій галузі;

5) здійснює інші повноваження, передбачені законодавством.

Стаття 4. Державне регулювання

1. Державне регулювання діяльності суб'єктів ринку природного газу, в тому числі суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання, які діють на суміжних ринках, здійснюється Кабінетом Міністрів України, національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, та центральними органами виконавчої влади в межах їх повноважень.

2. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, при прийнятті своїх рішень діє за принципом незалежності від органів державної влади,

органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та суб'єктів господарювання, а також політичних партій та інших об'єднань громадян чи їх органів.

3. До повноважень національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, належать:

- 1) здійснення державного регулювання відносин суб'єктів ринку природного газу;
- 2) ліцензування господарської діяльності на ринку природного газу;
- 3) затвердження ліцензійних умов провадження певних видів господарської діяльності на ринку природного газу;
- 4) здійснення контролю за додержанням ліцензіатами ліцензійних умов провадження господарської діяльності на ринку природного газу відповідно до законодавства та в порядку, встановленому національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики;
- 5) затвердження порядку доступу до Єдиної газотранспортної системи України;
- 6) забезпечення проведення тарифної та цінової політики на ринку природного газу;
- 7) встановлення тарифів на:
  - транспортування природного, нафтового газу та газу (метану) вугільних родовищ магістральними трубопроводами;
  - транспортування природного, нафтового газу та газу (метану) вугільних родовищ розподільними трубопроводами;
  - постачання природного газу та газу (метану) вугільних родовищ за регульованим тарифом;
  - закачування, зберігання та відбір природного газу, газу (метану) вугільних родовищ;
- 8) проведення моніторингу ліцензійної діяльності шляхом отримання від учасників ринку природного газу інформації, зокрема про ціни і тарифи на природний газ та послуги, що підлягають регулюванню згідно із законодавством, та оприлюднення результатів моніторингу;
- 9) застосування в установленому порядку санкцій до суб'єктів ринку природного газу в порядку, передбаченому цим Законом;
- 10) затвердження алгоритму розподілу коштів;
- 11) затвердження порядків:
  - формування, розрахунку та встановлення цін на природний газ для суб'єктів господарювання, що здійснюють його видобуток, визначених у статті 10 цього Закону;
  - встановлення роздрібних цін на природний газ для населення;
  - формування тарифів на послуги з транспортування, розподілу, постачання, закачування, зберігання та відбору природного газу;
  - контролю за дотриманням ліцензійних умов;
  - формування інвестиційних програм;
- 12) затвердження процедури встановлення та перегляду тарифів на послуги з транспортування, розподілу, постачання, закачування, зберігання та відбору природного газу;
- 13) затвердження Правил користування природним газом для юридичних осіб;
- 14) затвердження методик розрахунку тарифів на послуги з транспортування, розподілу, постачання, закачування, зберігання та відбору природного газу;
- 15) затвердження типових договорів на:
  - купівлю-продаж природного газу (між власниками та постачальниками природного газу);
  - транспортування природного газу магістральними трубопроводами;
  - зберігання (закачування, зберігання, відбір) природного газу;
  - приєднання до газових мереж;
  - розподіл природного газу;
  - постачання природного газу за регульованим тарифом;

16) встановлення обмеження щодо суміщення видів діяльності відповідними суб'єктами ринку природного газу;

17) визначення відповідності ліквідації, реорганізації у формі злиття, приєднання, участі в об'єднаннях, а також придбання або відчуження більш як 10 відсотків часток (акцій, паїв) активів суб'єктів господарської діяльності ліцензійним умовам;

18) здійснення безперешкодного доступу на територію, до документів та інформації суб'єктів ринку природного газу;

19) затвердження Порядку відшкодування збитків, завданих газопостачальному або газорозподільному підприємству внаслідок порушення споживачем природного газу Правил надання населенню послуг з газопостачання, а також споживачеві природного газу внаслідок порушення газопостачальним або газорозподільним підприємством Правил надання населенню послуг з газопостачання;

20) забезпечення захисту прав споживачів з питань, що стосуються цін і тарифів на природний газ, надійності його постачання, а також отримання ними якісних послуг, що надаються суб'єктами природних монополій;

21) визначення ступеня кваліфікації споживачів;

22) сприяння конкуренції на ринку природного газу;

23) інші передбачені законодавством повноваження.

Стаття 5. Державний нагляд (контроль)

1. Державний нагляд (контроль) у сфері функціонування ринку природного газу здійснюють у межах своїх повноважень центральний орган виконавчої влади з питань забезпечення реалізації державної політики в нафтогазовому комплексі, національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, центральний орган виконавчої влади з питань стандартизації, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з промислової безпеки, охорони праці, державного гірничого нагляду та державного регулювання у сфері безпечного поводження з вибухонебезпечними матеріалами промислового призначення, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері ефективного використання енергетичних ресурсів та енергозбереження, а також інші органи державного нагляду (контролю), визначені законом.

2. Державний нагляд (контроль) на ринку природного газу включає:

1) проведення аналізу виконання державних програм забезпечення ефективного використання ресурсів природного газу, збільшення його видобутку та здійснення ефективної переробки;

2) забезпечення безпечної і надійної технічної експлуатації об'єктів Єдиної газотранспортної системи України;

3) оцінку відповідності роботи технологічних об'єктів газодобувних, газотранспортних, газозберігаючих, газорозподільних підприємств та підприємств-газоспоживачів вимогам технічної експлуатації, своєчасності проведення їх діагностичного обстеження та планового ремонту;

4) додержання встановлених режимів постачання, розподілу та споживання природного газу;

5) підтримання належного технічного стану систем, вузлів і приладів обліку природного газу на об'єктах його видобутку, транспортування та зберігання, а також на газопереробних підприємствах;

6) забезпечення здійснення на належному рівні будівництва, монтажу, пусконаладження газокористувального обладнання;

7) забезпечення ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів підприємствами, установами та організаціями Єдиної газотранспортної системи України незалежно від форми власності;

8) розроблення заходів, спрямованих на захист навколишнього природного середовища та локалізацію зони впливу шкідливих і небезпечних речовин, що утворюються під час аварій та катастроф на об'єктах нафтогазової галузі;

9) додержання суб'єктами господарювання, що провадять ліцензовану діяльність на ринку природного газу, ліцензійних умов відповідно до Порядку контролю за дотриманням ліцензійних умов, затвердженого національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики;

10) додержання встановлених національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, тарифів (та їх структури) на транспортування природного та нафтового газу магістральними трубопроводами, зберігання природного газу, розподілу та постачання природного, нафтового газу та газу (метану) вугільних родовищ;

11) додержання встановленого алгоритму розподілу коштів.

Державний нагляд (контроль) у нафтогазовій галузі здійснюється відповідно до вимог Закону України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності" ([877-16](#)).

Стаття 6. Ліцензування господарської діяльності на ринку природного газу

1. Діяльність, пов'язана з транспортуванням та розподілом трубопроводами, постачанням за регульованим та нерегульованим тарифами, зберіганням природного газу в обсязі, що перевищує рівень, установлений ліцензійними умовами, продажем за закупівельними цінами суб'єктам господарювання, визначеним статтею 10 цього Закону, природного газу власного видобутку в обсязі, що перевищує рівень, установлений ліцензійними умовами, провадиться за умови отримання відповідної ліцензії.

2. Ліцензія на провадження діяльності, пов'язаної з транспортуванням та розподілом трубопроводами, постачанням за регульованим та нерегульованим тарифами, зберіганням природного газу в обсязі, що перевищує рівень, установлений ліцензійними умовами, продажем за закупівельними цінами суб'єктам господарювання, визначеним статтею 10 цього Закону, природного газу власного видобутку в обсязі, що перевищує рівень, установлений ліцензійними умовами, видається національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики.

3. Ліцензія видається окремо на кожний вид діяльності в порядку, визначеному національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики.

4. За видачу ліцензії справляється плата, розмір та порядок зарахування якої до Державного бюджету України встановлюються Кабінетом Міністрів України.

5. Ліцензія на провадження певного виду господарської діяльності видається на строк, встановлений Кабінетом Міністрів України, але не менше трьох років.

Стаття 7. Доступ до Єдиної газотранспортної системи України

1. Суб'єкти ринку природного газу мають рівні права доступу до Єдиної газотранспортної системи України.

2. У разі дотримання вимог фізико-хімічних показників, технічних норм та стандартів безпеки відповідно до законодавства газу горючі будь-якого походження без технічних перешкод можуть бути безпечно введені та транспортовані газотранспортною системою.

3. Газотранспортні, газорозподільні та газодобувні підприємства під час здійснення транспортування та розподілу природного газу газопроводами, які перебувають у їхній власності чи користуванні на законних підставах, зобов'язані за зверненням суб'єктів ринку природного газу забезпечити їм доступ до цих мереж на підставі укладених договорів.

4. Оператор щороку розробляє та погоджує із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань забезпечення реалізації державної політики в нафтогазовому комплексі в установленому порядку прогнозний річний баланс

надходження та розподілу природного газу в Україні з урахуванням можливостей газотранспортної системи та подає його на затвердження Кабінету Міністрів України.

5. На основі прогнозного річного балансу надходження та розподілу природного газу в Україні, а також інформації, що надійшла від постачальників про наявні у них ресурси та прогнозні обсяги реалізації природного газу, оператор відповідно до порядку, встановленого центральним органом виконавчої влади з питань забезпечення реалізації державної політики в нафтогазовому комплексі, розробляє на кожний наступний місяць плановий (розрахунковий) баланс надходження та розподілу природного газу, а також формує і затверджує плановий розподіл постачання природного газу споживачам.

6. Оператор здійснює балансування обсягів природного газу та функції оперативного диспетчерського управління газотранспортною системою з транспортування, зберігання та розподілу природного газу з метою здійснення відповідних заходів, що впливають на співвідношення обсягів природного газу, що надійшли до газотранспортної системи, і обсягів природного газу, розподілених та поставлених споживачам, що забезпечують у Єдиній газотранспортній системі України тиск, який не загрожує безпеці та експлуатаційній ефективності системи, забезпечення безперебійного та безаварійного газопостачання споживачів України.

7. Оператор і газотранспортні та газорозподільні підприємства можуть відмовити в наданні доступу до Єдиної газотранспортної системи України у разі:

- 1) відсутності вільної пропускної потужності;
- 2) порушення замовником вимог щодо порядку доступу до Єдиної газотранспортної системи України;
- 3) тимчасового обмеження доступу до мережі, передбаченого Порядком доступу до Єдиної газотранспортної системи України.

Наявність або відсутність вільної пропускної потужності визначається оператором, газотранспортним або газорозподільним підприємством за методикою, затвердженою центральним органом виконавчої влади з питань забезпечення реалізації державної політики в нафтогазовому комплексі.

8. Оператор і суб'єкти ринку природного газу, що здійснюють транспортування чи розподіл природного газу газопроводами, у разі відмови замовнику в наданні доступу до мережі мають повідомити про це не пізніше 10 робочих днів замовнику та національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, із зазначенням причин відмови.

Стаття 8. Повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування у відносинах із суб'єктами ринку природного газу

1. До повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування у відносинах із суб'єктами ринку природного газу відповідно до законодавства належать:

- 1) забезпечення ефективного використання природних, трудових і фінансових ресурсів;
- 2) забезпечення участі в розробленні та погодженні планів перспективного розвитку газопроводів на відповідній території;
- 3) сприяння розвитку газорозподільних мереж;
- 4) забезпечення участі у формуванні та затвердженні переліку підприємств, які в період сезонного похолодання переводяться на роботу з використанням резервних видів палива;
- 5) забезпечення дотримання вимог законодавства України у сфері охорони навколишнього природного середовища.

2. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування не мають права втручатися у процес регулювання режиму постачання, транспортування, зберігання, розподілу, споживання і припинення споживання природного газу.

Розділ III ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ

Стаття 9. Основи функціонування ринку природного газу

1. Ринок природного газу функціонує на конкурентних засадах, за винятком діяльності суб'єктів природних монополій.

2. Діяльність суб'єктів ринку природного газу провадиться на принципах:

1) вільного вибору постачальників природного газу;

2) вільної торгівлі природним газом, у тому числі на аукціонах і біржах, а також шляхом проведення тендерів на постачання природного газу, крім випадків, визначених статтею 10 цього Закону;

3) регулювання рівнів тарифів на транспортування, розподіл, постачання, зберігання, закачування та відбір природного газу;

4) забезпечення рівних можливостей для доступу до Єдиної газотранспортної системи України та підземних сховищ газу, в тому числі новозбудованих газопроводів;

5) рівності прав на купівлю-продаж природного газу та провадження зовнішньоекономічної діяльності;

6) добросовісної конкуренції між учасниками ринку природного газу в умовах рівних прав та можливостей;

7) недопущення дій, спрямованих на спричинення збитків іншим суб'єктам ринку;

8) відповідальності суб'єктів ринку за порушення правил діяльності на ринку природного газу та умов договорів;

9) додержання національних стандартів, норм і правил усіма суб'єктами ринку природного газу, діяльність яких пов'язана з управлінням системами та видобутком, транспортуванням, розподілом, зберіганням, постачанням і споживанням природного газу;

10) забезпечення захисту прав та інтересів споживачів природного газу;

11) захисту навколишнього природного середовища та раціонального використання енергоресурсів.

3. Суб'єкти ринку природного газу провадять свою діяльність на підставі договорів (контрактів), що укладаються відповідно до законодавства.

Стаття 10. Задоволення потреби населення у природному газі

1. Підприємства, частка держави у статутному фонді яких становить 50 відсотків та більше, господарські товариства, 50 відсотків та більше акцій (часток, паїв) яких перебувають у статутному фонді інших господарських товариств, контрольним пакетом акцій яких володіє держава, а також дочірні підприємства, представництва та філії таких підприємств і товариств, учасники договорів про спільну діяльність та/або особи, уповноважені договорами про спільну діяльність, укладеними за участю зазначених підприємств, щомісяця здійснюють продаж усього товарного природного газу, видобутого на підставі спеціальних дозволів на користування надрами в межах території України, континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони, для формування ресурсу природного газу, що використовується для потреб населення, безпосередньо суб'єкту, уповноваженому Кабінетом Міністрів України на формування такого ресурсу, за закупівельними цінами, які для кожного суб'єкта господарювання - власника спеціального дозволу на користування нафтогазоносними надрами щороку встановлюються національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, згідно із затвердженням нею Порядком формування, розрахунку та встановлення цін на природний газ для суб'єктів господарювання, що здійснюють його видобуток.

2. Передача видобутого природного газу суб'єктами, визначеними в частині першій цієї статті, на умовах договорів комісії, давальницької переробки, інших договорів, що не передбачають передачу права власності на нього безпосередньо суб'єкту, уповноваженому Кабінетом Міністрів України, не допускається.

3. Дія цієї статті поширюється виключно на тих учасників договорів про спільну діяльність, відповідно до яких вартість вкладу підприємств, частка держави у статутному фонді яких становить 50 відсотків та більше, господарських товариств, 50 відсотків та

більше акцій (часток, паїв) яких перебувають у статутному фонді інших господарських товариств, контрольним пакетом акцій яких володіє держава, а також дочірніх підприємств, представництв та філій таких підприємств і товариств становить 50 відсотків та більше загальної вартості вкладів учасників договорів про спільну діяльність.

4. Потреби населення у природному газі задовольняються з ресурсів природного газу, видобутого газодобувними підприємствами, що зазначені у частині першій статті 10 цього Закону, а в разі їх недостатності - з інших ресурсів газу суб'єкта, уповноваженого на формування ресурсу природного газу для населення у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

5. Реалізація природного газу для задоволення потреб населення здійснюється гарантованими постачальниками за роздрібними цінами, встановленими національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики.

6. Суб'єкт, уповноважений Кабінетом Міністрів України на формування ресурсу природного газу, що використовується для потреб населення, та його дочірні підприємства мають право експортувати товарний природний газ в обсязі, визначеному прогностичним річним балансом надходження та розподілу природного газу в Україні, у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади з питань забезпечення реалізації державної політики в нафтогазовому комплексі. { Статтю 10 доповнено частиною шостою згідно із Законом N 3550-VI ([3550-17](#)) від 17.06.2011 }

Стаття 11. Облік природного газу

1. Облік природного газу, у тому числі комерційний (приладовий), здійснюється з метою отримання та реєстрації достовірної інформації про обсяги і якість природного газу під час його видобування, транспортування, розподілу, постачання, зберігання та споживання.

2. Комерційний (приладовий) облік природного газу здійснюється з метою визначення за допомогою вузла обліку природного газу обсягів його споживання та/або реалізації, на підставі яких проводяться взаєморозрахунки.

3. Відпуск природного газу споживачам здійснюється за умови наявності вузла обліку природного газу.

Населення у разі відсутності приладів обліку природного газу споживає газ за нормами, встановленими законодавством, до строків, передбачених у частині першій статті 2 Закону України "Про забезпечення комерційного обліку природного газу" ([3533-17](#)). { Частина третя статті 11 в редакції Закону N 3533-VI ([3533-17](#)) від 16.06.2011 }

4. Вузлом обліку природного газу є сукупність засобів виміральної техніки та допоміжних засобів, призначених для вимірювання у робочих умовах, реєстрації, збереження результатів вимірювання та розрахунків об'єму газу, приведеного до стандартних умов.

Вимоги до складових частин вузла обліку природного газу, правил експлуатації приладів обліку, порядку вимірювання його обсягів та визначення якості, а також порядок приймання-передачі визначаються технічними регламентами та нормами, правилами і стандартами в галузі постачання природного газу, які встановлюються і затверджуються центральним органом виконавчої влади з питань забезпечення реалізації державної політики в нафтогазовому комплексі.

Стаття 12. Постачання природного газу

1. Постачання природного газу здійснюється відповідно до договору, за яким постачальник зобов'язується поставити споживачеві природний газ, якісні характеристики якого визначено стандартами, в обсязі та порядку, передбачених договором, а споживач зобов'язується сплачувати вартість прийнятого природного газу в розмірі, строки та порядку, передбачених договором.

2. Обов'язкові умови договору між гарантованим постачальником та споживачем природного газу за регульованим тарифом встановлюються в типовому договорі про постачання природного газу.

3. До укладення договору про постачання природного газу споживач має право на одержання інформації щодо наявності у постачальника ресурсів природного газу, його якісних характеристик, цін та порядку оплати природного газу.

4. Постачальник має право припинити постачання природного газу споживачам у разі наявності хоча б однієї з таких підстав:

1) визнання аварійним стану систем газопостачання у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади з питань забезпечення реалізації державної політики в нафтогазовому комплексі;

2) порушення строків оплати спожитого природного газу та послуг з його постачання, передбачених укладеним договором;

3) несанкціонований відбір природного газу.

Несанкціонованим відбором природного газу вважається відбір:

з магістральних газопроводів, газорозподільних мереж або підземних сховищ газу за відсутності закуплених відповідно до договору обсягів природного газу; без укладення відповідного договору з постачальником;

спричинений самовільним під'єднанням, споживанням природного газу з навмисно пошкодженими приладами його обліку або поза охопленням приладами обліку.

5. Суб'єкт, уповноважений Кабінетом Міністрів України на формування ресурсу природного газу для споживачів України, зобов'язаний забезпечити гарантованого постачальника ресурсом природного газу в необхідному йому обсязі відповідно до договорів, укладених із споживачами.

6. Гарантований постачальник здійснює функції з постачання природного газу на умовах, передбачених цією статтею, та має всі права і обов'язки постачальника, передбачені статтею 20 цього Закону.

Стаття 13. Транспортування природного газу

1. Транспортування природного газу здійснюється відповідно до договору. За договором транспортування природного газу газотранспортне підприємство зобов'язується транспортувати природний газ, довірений йому замовником, магістральними трубопроводами до пункту приймання-передачі газу та передати його замовнику, а замовник зобов'язується сплатити газотранспортному підприємству встановлену в договорі вартість транспортування.

Пунктом приймання-передачі газу є об'єкт Єдиної газотранспортної системи України, на якому здійснюється передача природного газу між учасниками газового ринку, обладнаний вузлом обліку природного газу.

2. Обов'язкові умови для газотранспортних підприємств та споживачів послуг, що надаються такими підприємствами, встановлюються в типовому договорі про транспортування природного газу.

3. До укладення договору про транспортування природного газу замовник має право на одержання інформації про наявність у газотранспортного підприємства магістральних трубопроводів, їх пропускну спроможність, ціни та порядок оплати послуг з транспортування природного газу.

4. Газотранспортне підприємство:

1) зобов'язане забезпечити рівні права доступу до своїх мереж всім постачальникам природного газу і споживачам;

2) під час транспортування природного газу зобов'язане дотримуватися вимог щодо транспортування газу, встановлених нормативно-правовими актами та нормативними документами;

3) має право здійснювати транзит природного газу через територію України, провадження такого виду діяльності не може обмежувати можливості підприємства як учасника ринку природного газу.

Стаття 14. Розподіл природного газу

1. Розподіл природного газу здійснюється відповідно до договору, за яким газорозподільне підприємство зобов'язується транспортувати природний газ, довірений йому замовником, газорозподільними мережами до пункту приймання-передачі газу та передати його споживачу, який відповідно до законодавства має право на одержання зазначеного газу, а замовник зобов'язується сплатити за доставку газу за встановленою в договорі платою.

2. Обов'язкові умови для газорозподільних підприємств та споживачів послуг, що надаються такими підприємствами, встановлюються в типовому договорі про транспортування природного газу газорозподільними мережами.

3. До укладення договору про розподіл природного газу власник природного газу має право на одержання інформації про наявність у газорозподільного підприємства газорозподільних мереж, їх пропускну спроможність, ціни та порядок оплати послуг з доставки природного газу.

4. Газорозподільне підприємство зобов'язане:

1) забезпечити рівні права доступу до своїх мереж всім постачальникам природного газу та споживачам;

2) під час транспортування природного газу дотримуватися правил транспортування, встановлених нормативно-правовими актами та нормативними документами.

Стаття 15. Зберігання (закачування, відбір) природного газу

1. Зберігання (закачування, відбір) природного газу здійснюється відповідно до договору, за яким газозберігаюче підприємство зобов'язується зберігати у сховищах природний газ, переданий йому власником такого газу або іншою особою, яка має право на передачу газу для зберігання, і повернути його особі, яка має право на отримання зазначеного газу, у схоронності та у строк, зазначений у договорі, а особа, яка передала газ на зберігання, зобов'язується оплатити вартість послуги із зберігання газу в розмірі та порядку, визначених у договорі.

2. Обов'язкові умови для газозберігаючих підприємств та споживачів послуг, що надаються такими підприємствами, встановлюються в типовому договорі про зберігання природного газу.

3. До укладення договору про зберігання природного газу власник природного газу має право на одержання інформації про наявність у газозберігаючого підприємства потужностей для зберігання газу, ціни та порядок оплати послуг із зберігання природного газу.

4. Газозберігаюче підприємство забезпечує:

1) рівні права доступу до потужностей для зберігання природного газу всім суб'єктам ринку природного газу;

2) дотримання вимог щодо зберігання природного газу, встановлених нормативно-правовими актами та нормативними документами, зокрема, виконання зобов'язань щодо обсягів та строків закачування, зберігання та відбору природного газу, створення та використання його страхового запасу в повному обсязі відповідно до укладених договорів.

Стаття 16. Відокремлення функцій транспортування, розподілу та постачання природного газу

1. Газотранспортне підприємство не може провадити діяльність з видобування та постачання природного газу.

2. Газорозподільне підприємство не може провадити діяльність з видобування, постачання, зберігання і транспортування природного газу.

3. Якщо газотранспортне або газорозподільне підприємство є складовою частиною вертикально інтегрованої господарської організації, воно має бути юридично та організаційно незалежним щодо інших видів діяльності вертикально інтегрованої господарської організації, які не пов'язані з транспортуванням та/або розподілом природного газу.

4. Основні принципи, що визначають незалежність діяльності газотранспортного та газорозподільного підприємства у складі вертикально інтегрованої господарської організації:

1) заборони суміщення посад у складі вертикально інтегрованої господарської організації;

2) самостійності прийняття рішень щодо поточних фінансових операцій, експлуатації, будівництва чи модернізації об'єктів газотранспортної системи або газорозподільних мереж для провадження відповідної ліцензійної діяльності та оперативного-технологічного управління.

5. Газотранспортне або газорозподільне підприємство щороку готує план заходів, що забезпечує відокремлення та незалежність господарської, зокрема ліцензійної, діяльності таких підприємств, передбаченої цією статтею, від діяльності вертикально інтегрованої господарської організації. Такий план заходів та звіти про його виконання подаються національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, для проведення моніторингу відповідно до статті 4 цього Закону та їх оприлюднення.

6. Дія цієї статті не поширюється на малі газорозподільні та газопостачальні підприємства.

Стаття 17. Особливості бухгалтерського обліку та фінансової звітності

1. Суб'єкти ринку природного газу, господарська діяльність яких підлягає ліцензуванню за кожним видом діяльності відповідно до законодавства, ведуть окремий бухгалтерський облік у встановленому законодавством порядку з обов'язковим розкриттям фінансової інформації про види господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню.

2. Методичні рекомендації щодо застосування національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку відповідно до галузевих особливостей нафтогазової галузі (зокрема в частині калькуляції собівартості видобутої вуглеводневої сировини) затверджуються центральним органом виконавчої влади з питань забезпечення реалізації державної політики в нафтогазовому комплексі.

3. Фінансова звітність підприємств, які провадять господарську діяльність з видобування природного газу, що складена відповідно до визначених частиною другою цієї статті методичних рекомендацій і Порядку формування, розрахунку та встановлення цін на природний газ (у тому числі нафтовий (попутний) газ) для суб'єктів господарювання, які згідно із статтею 10 цього Закону здійснюють його видобування, застосовується для обчислення закупівельних цін на природний газ.

4. Суб'єкти ринку природного газу (крім населення) подають фінансову звітність у встановленому законодавством порядку разом із звітністю за видами господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики.

Стаття 18. Порядок проведення розрахунків за природний газ всіма категоріями споживачів з гарантованим постачальником природного газу

1. Розрахунки за поставлений природний газ здійснюються споживачами відповідно до умов договорів, укладених з гарантованими постачальниками природного газу.

2. Для проведення розрахунків за спожитий природний газ гарантовані постачальники, їх структурні підрозділи, а також підприємства, що здійснюють продаж природного газу гарантованим постачальникам з метою реалізації природного газу для потреб усіх категорій споживачів, відкривають в установах уповноважених банків поточні рахунки із спеціальним режимом використання для зарахування коштів, що надходять як плата за спожитий природний газ від усіх категорій споживачів.

Уповноважені банки, які обслуговують поточні рахунки із спеціальним режимом використання, визначаються Кабінетом Міністрів України.

Порядок відкриття (закриття) поточних рахунків із спеціальним режимом використання та Порядок проведення розрахунків за спожитий природний газ затверджуються Кабінетом Міністрів України.

3. Забороняється зарахування коштів за природний газ, спожитий усіма категоріями споживачів на інші рахунки.

4. Гарантовані постачальники та їх структурні підрозділи передбачають у відповідному договорі про відкриття банківського рахунку право банку на договірне списання (перерахування) з поточних рахунків із спеціальним режимом використання коштів, що надходять як плата за спожитий природний газ.

5. Перелік поточних рахунків із спеціальним режимом використання гарантованих постачальників та їх структурних підрозділів, а також підприємств, що здійснюють продаж природного газу гарантованим постачальникам з метою реалізації природного газу для потреб споживачів, подається уповноваженим банком до національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, на затвердження та доводиться до відома всіх учасників розрахунків шляхом опублікування в офіційному друкованому виданні Кабінету Міністрів України. Гарантовані постачальники протягом 10 робочих днів інформують споживачів про відкриті в уповноваженому банку поточні рахунки із спеціальним режимом використання.

6. Гарантовані постачальники та їх структурні підрозділи у двомісячний строк після опублікування в офіційному друкованому виданні Кабінету Міністрів України переліку поточних рахунків із спеціальним режимом використання укладають із споживачами нові договори (додаткові угоди) із зазначенням відповідного поточного рахунку із спеціальним режимом використання для зарахування коштів, що надходять за спожитий природний газ, виключно на такий рахунок.

7. Споживачі оплачують вартість спожитого ними природного газу шляхом перерахування коштів виключно на поточний рахунок із спеціальним режимом використання для зарахування коштів, що надходять за спожитий природний газ, відкритий в установах уповноваженого банку гарантованими постачальниками та їх структурними підрозділами.

8. Кошти перераховуються з поточних рахунків із спеціальним режимом використання для зарахування коштів, що надходять за спожитий природний газ, відкритих в установах уповноваженого банку гарантованими постачальниками та їх структурними підрозділами, згідно з алгоритмом розподілу коштів виключно на:

1) поточний рахунок із спеціальним режимом використання підприємства, що здійснює продаж природного газу гарантованому постачальнику;

2) поточний рахунок газотранспортного підприємства;

3) поточний рахунок газорозподільного підприємства;

4) поточний рахунок гарантованого постачальника.

9. Умови оплати за спожитий та поставлений природний газ, а також відкриття поточного рахунку із спеціальним режимом використання гарантованим постачальником або його структурним підрозділом обов'язково включаються в договір купівлі-продажу природного газу, укладений між гарантованим постачальником і підприємством, що здійснює йому продаж природного газу, та у договір про постачання природного газу, укладений між гарантованим постачальником та споживачем.

10. На кошти, що знаходяться на поточних рахунках із спеціальним режимом використання гарантованих постачальників, їх структурних підрозділів, а також суб'єкта, уповноваженого Кабінетом Міністрів України на формування ресурсу природного газу для споживачів України, що здійснює продаж природного газу гарантованим постачальникам, не може бути звернено стягнення за зобов'язаннями суб'єктів ринку природного газу.

На кошти, що обліковуються за цими рахунками, не накладається арешт, а операції за цими рахунками не підлягають зупиненню. { *Статтю 18 доповнено частиною десятою згідно із Законом N 4520-VI ([4520-17](#)) від 15.03.2012* }

Стаття 19. Права та обов'язки споживачів

1. Споживач має право на:

- 1) вільний вибір постачальника;
- 2) отримання інформації про наявність у постачальників ресурсів природного газу, його якісні характеристики, ціну та порядок проведення розрахунків;
- 3) підключення в установленому порядку до газорозподільної мережі об'єктів системи газопостачання;
- 4) отримання природного газу, фізико-хімічні показники якого відповідають установленим нормам, в обсязі відповідно до умов укладених договорів, крім випадків припинення (обмеження) газопостачання відповідно до вимог законодавства та договорів;
- 5) відшкодування згідно із законодавством збитків, завданих унаслідок порушення його прав;

6) інші права, передбачені законодавством.

2. Споживач зобов'язаний:

- 1) укласти договір на постачання природного газу;
- 2) забезпечувати своєчасну оплату в повному обсязі послуг з постачання природного газу згідно з умовами договорів;
- 3) не допускати несанкціонованого відбору природного газу;
- 4) вживати заходів для підвищення ефективності використання природного газу та впровадження енергозберігаючих технологій;
- 5) забезпечувати доступ представників підприємства/організації, що обслуговує систему газопроводів, до якої під'єднаний споживач, до вузлів обліку газу (у тому числі для встановлення вузлів обліку газу), які розміщуються на території споживача;
- 6) забезпечувати відповідно до вимог нормативних документів у пунктах приймання-передачі газу вимірювання кількості газу, прийнятого в систему своїх газопроводів (крім населення);
- 7) складати і підписувати з представниками газопостачального, газотранспортного та газорозподільного підприємства акти приймання-передачі природного газу (крім населення);
- 8) подавати підприємству/організації, що обслуговує систему газопроводів, до якої під'єднаний споживач, оперативну інформацію про обсяги спожитого природного газу та його розподіл, а також іншу інформацію для складення балансу зазначеного газу;
- 9) припиняти (обмежувати) споживання природного газу на вимогу постачальника, газотранспортного або газорозподільного підприємства з дотриманням вимог законодавства (крім населення);
- 10) забезпечувати доступ посадових осіб органу державного нагляду (контролю) до об'єктів Єдиної газотранспортної системи України, які перебувають у його власності чи користуванні, відповідно до Закону України "Про житлово-комунальні послуги" ([1875-15](#));
- 11) виконувати інші обов'язки, передбачені законодавством.

3. У разі порушення або невиконання своїх обов'язків споживач несе відповідальність згідно із законом.

4. Захист прав споживачів природного газу регулюється цим Законом, Законом України "Про захист прав споживачів" ([1023-12](#)) та іншими нормативно-правовими актами.

5. Отримання природного газу споживачами можливе лише на підставі договорів, укладених з постачальниками.

Стаття 20. Права та обов'язки постачальників

1. Постачальники мають право на доступ до Єдиної газотранспортної системи України, вільний вибір продавця ресурсу природного газу та на отримання послуг з транспортування природного газу магістральними газопроводами, газорозподільними мережами, послуг із закачування, відбору, зберігання у підземних сховищах газу згідно з умовами укладених договорів та законодавством.

2. Постачальник має право обмежити або припинити постачання природного газу споживачам у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, у разі:

1) непроведення розрахунків за спожитий природний газ згідно з умовами договорів;
2) споживання природного газу в обсязі, що перевищує установлений договором про його постачання.

3. Постачальники зобов'язані:

1) виконувати ліцензійні умови та умови договорів про постачання природного газу;
2) створювати страховий запас природного газу в обсягах та порядку, встановлених Кабінетом Міністрів України;

3) здійснювати постачання природного газу в обсягах наявних у них ресурсів та згідно з укладеними договорами;

4) забезпечувати постачання природного газу з дотриманням установлених державними стандартами та нормативно-технічними актами вимог щодо його якості і тиску;

5) забезпечувати безперешкодний доступ посадових осіб органу державного нагляду (контролю) до об'єктів Єдиної газотранспортної системи України, які перебувають у його власності чи користуванні;

6) розміщувати інформацію про ціни на природний газ і тарифи на його розподіл, транспортування та постачання, установлені уповноваженими органами державної виконавчої влади, на своєму офіційному веб-сайті та в регіональних засобах масової інформації;

7) подавати оператору інформацію про наявні у них ресурси та прогнозні обсяги реалізації газу;

8) складати та підписувати разом із газотранспортними, газорозподільними чи газодобувними підприємствами та споживачами акти про обсяги природного газу, транспортованого споживачам, з якими постачальники мають договори на постачання природного газу;

9) забезпечувати 100-відсоткову попередню оплату за природний газ власникам ресурсу природного газу, який постачається кваліфікованим споживачам згідно з умовами укладених договорів;

10) виконувати інші обов'язки, передбачені законодавством.

Стаття 21. Права та обов'язки газотранспортних та газорозподільних підприємств

1. Газотранспортні та газорозподільні підприємства мають право на:

1) оплату наданих ними згідно з умовами договорів послуг з транспортування, постачання та розподілу природного газу;

2) обмеження або припинення транспортування і постачання природного газу споживачам у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, у разі:

проведення неповних розрахунків за послуги із зберігання, транспортування та розподілу природного газу;

недотримання споживачами умов договорів, у тому числі перевищення обсягу споживання природного газу понад закуплений обсяг за відповідний період;

невіділення їм планових обсягів постачання природного газу (лімітів);

визнання аварійним стану внутрішньобудинкових систем газопостачання;

невідповідності характеристик димових та вентиляційних каналів установленим нормам;

3) безперешкодний доступ до земельних ділянок всіх форм власності, на яких розташовані об'єкти газотранспортних та газорозподільних підприємств, для виконання

службових обов'язків, передбачених Правилами охорони магістральних трубопроводів та іншими нормативно-правовими актами;

4) інші права, передбачені законодавством.

2. Газотранспортні та газорозподільні підприємства зобов'язані:

1) забезпечувати рівні права доступу до своїх мереж всім суб'єктам ринку природного газу, крім випадків, передбачених законодавством;

2) складати та підписувати із споживачем та представниками газотранспортного, газорозподільного та газодобувного підприємства акти приймання-передачі природного газу;

3) надавати послуги з транспортування та розподілу природного газу відповідно до договорів;

4) здійснювати транспортування природного газу та його розподіл відповідно до умов договорів;

5) забезпечувати додержання дисципліни транспортування та розподілу природного газу відповідно до умов укладених договорів;

6) забезпечувати закачування, зберігання та відбір природного газу, у тому числі страховий запас природного газу, відповідно до укладених договорів, за умови ведення його окремого обліку (крім газорозподільних підприємств);

7) дотримуватися вимог щодо транспортування газу, встановлених нормативно-правовими та нормативно-технічними актами;

8) подавати оператору необхідну інформацію за звітний період для забезпечення контролю за обсягами транспортування, постачання та розподілу газу в розрізі постачальників і споживачів;

9) складати і підписувати разом із споживачем та постачальником акти приймання-передачі природного газу;

10) виконувати згідно з умовами договорів інші обов'язки відповідно до законодавства;

11) забезпечувати безперешкодний доступ посадових осіб органу державного нагляду (контролю) до своїх об'єктів;

12) дотримуватися норм виробничо-технологічних витрат, витрат на власні потреби та норм питомих витрат природного газу для газотранспортних та газорозподільних підприємств;

13) виконувати приписи державних органів нагляду та контролю.

Стаття 22. Права та обов'язки газодобувних підприємств

1. Газодобувні підприємства мають право:

1) провадити господарську діяльність з видобування природного газу з ділянки надр на підставі спеціального дозволу на користування нафтогазоносними надрами, виданого на таку ділянку, технологічних проектів дослідно-промислової або промислової розробки, а також комплексного проекту облаштування такої ділянки надр;

2) самостійно формувати ціни реалізації природного газу, за винятком газодобувних підприємств, для яких статтею 10 цього Закону передбачено застосування та затвердження закупівельних цін;

3) доступу до Єдиної газотранспортної системи України;

4) реалізувати видобутий природний газ та постачати його споживачам згідно з отриманою ліцензією, у тому числі споживачам, які безпосередньо приєднані до внутрішньопромислових мереж газодобувного підприємства, відповідно до умов договорів;

5) отримувати від таких споживачів плату за природний газ та надані їм послуги з транспортування відповідно до умов укладених договорів;

6) обмежувати або припиняти постачання природного газу в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, за умови внесення у неповному обсязі споживачем, який

безпосередньо приєднаний до внутрішньопромислових транспортних мереж, плати за спожитий природний газ та послуги з транспортування;

- 7) не створювати страховий запас природного газу;
- 8) інші права, передбачені законодавством.

2. Газодобувні підприємства зобов'язані:

1) виконувати правила розробки нафтових і газових родовищ, затверджені рішенням центрального органу виконавчої влади з питань забезпечення реалізації державної політики в нафтогазовому комплексі;

2) дотримуватися технологічних проектів дослідно-промислової або промислової розробки, а також комплексного проекту облаштування нафтогазоносних ділянок надр, у тому числі в частині втрат та виробничо-технологічних витрат, забезпечення охорони навколишнього природного середовища;

3) подавати національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, інформацію про заплановані на наступний календарний рік показники повної собівартості видобутого природного газу, рентної плати, а також прогнозованих обсягів видобування природного газу для формування, розрахунку та встановлення закупівельних цін на природний газ для суб'єктів господарювання, що здійснюють його видобування, відповідно до Порядку, затвердженого національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, а у випадках, визначених статтею 10 цього Закону, - укладати угоди з реалізації природного газу за закупівельними цінами;

4) складати і підписувати з постачальниками та представниками газотранспортного, газорозподільного підприємства акти приймання-передачі природного газу;

5) вести облік видобутого природного газу шляхом застосування системи вимірювання кількості та визначення фізико-хімічних показників видобутого природного газу;

6) забезпечувати передачу газотранспортному підприємству природного газу з дотриманням установлених державними стандартами та нормативно-технічними актами вимог щодо його фізико-хімічних показників і тиску;

7) забезпечувати безперешкодний доступ посадових осіб органу державного нагляду (контролю) до об'єктів Єдиної газотранспортної системи України, які перебувають у його власності чи користуванні.

Розділ IV ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ РИНКУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ

Стаття 23. Відповідальність за порушення законодавства з питань функціонування ринку природного газу

1. Фізичні особи, фізичні особи - підприємці та юридичні особи, які порушили законодавство з питань функціонування ринку природного газу, несуть відповідальність згідно із законом.

2. Правопорушеннями на ринку природного газу є:

1) порушення ліцензіатами відповідних ліцензійних умов провадження господарської діяльності;

2) несанкціонований відбір природного газу;

3) використання газу споживачами в обсягах, що перевищують підтверджені в установленому порядку постачальниками;

4) неподання або несвоєчасне подання фінансової звітності, а також подання недостовірної інформації у фінансовій звітності;

5) використання приладів обліку природного газу, неповіренних або не атестованих в установленому порядку;

6) необґрунтована відмова в доступі до Єдиної газотранспортної системи України;

7) несанкціоноване втручання в роботу Єдиної газотранспортної системи України, приладів обліку природного газу;

8) самовільне під'єднання до Єдиної газотранспортної системи України, зривання або пошкодження цілісності пломб, повірочного тавра, заглушок тощо, що впливає на безпеку постачання природного газу або результати вимірювання;

9) відмова у доступі працівників уповноважених газопостачальних, газорозподільних та газотранспортних підприємств до приміщень, житлових та підсобних приміщень, де розташовані газові прилади (пристрої), лічильники газу;

10) невиконання постанов, розпоряджень, наказів, рішень та приписів уповноважених державних органів, які здійснюють державне управління, державне регулювання, державний нагляд і контроль за додержанням вимог законодавства на ринку природного газу, а також створення перешкод для виконання службових обов'язків представниками зазначених органів;

11) неподання або несвоєчасне подання оператору та органам, які здійснюють державне регулювання, державний нагляд і контроль, інформації, необхідної для виконання їх функцій, або подання завідомо неправдивої інформації;

12) створення перешкод у виконанні робіт, пов'язаних з обслуговуванням об'єктів постачання природного газу, та вжиття заходів до повного або часткового припинення постачання природного газу споживачам;

13) порушення технічних регламентів, норм, правил і стандартів;

14) необґрунтована відмова у складенні та підписанні актів приймання-передачі природного газу;

15) невиконання вимог Закону України "Про забезпечення комерційного обліку природного газу" щодо встановлення вузлів обліку природного газу та/або припинення розподілу природного газу споживачам, які використовують природний газ без його комерційного обліку. { Частину другу статті 23 доповнено пунктом 15 згідно із Законом N 3533-VI ([3533-17](#)) від 16.06.2011 }

3. Уповноважені центральні органи виконавчої влади, Державна інспекція з енергозбереження, інші органи державного нагляду (контролю) в межах повноважень та на підставі акта перевірки, оформленого в установленому порядку, за наявності порушень, передбачених цією статтею, складають відповідні матеріали для притягнення суб'єкта ринку природного газу до відповідальності, передбаченої законодавством.

4. У разі порушення газотранспортними та газорозподільними підприємствами відповідних ліцензійних умов та/або інших обов'язків, передбачених цим Законом, зобов'язань щодо забезпечення захисту прав споживачів природного газу до такого підприємства можуть застосовуватися санкції у вигляді

- 1) попередження про необхідність усунення порушень;
- 2) штрафу;
- 3) зупинення дії ліцензії;
- 4) анулювання відповідної ліцензії.

5. Суб'єкти господарювання несуть відповідальність за правопорушення на ринку природного газу.

Неподання інформації або подання завідомо недостовірної інформації, передбаченої відповідними ліцензійними умовами провадження певних видів господарської діяльності на ринку природного газу, тягнуть за собою накладення штрафу від ста до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Ухилення від виконання або несвоєчасне виконання рішень національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, тягнуть за собою накладення штрафу від п'ятисот до п'ятдесяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, на підставі акта перевірки, оформленого в установленому порядку, за наявності порушень, передбачених цією статтею, видає у межах своїх повноважень суб'єктам господарювання постанови про накладення штрафів.

6. Рішення щодо накладення штрафів оскаржуються в судовому порядку.

7. Суми стягнених штрафів зараховуються до Державного бюджету України.

Суми штрафів у разі їх несплати стягуються в судовому порядку.

Розділ V МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Стаття 24. Міжнародне співробітництво

1. Суб'єкти ринку природного газу беруть участь у міжнародному, науково-технічному, зовнішньоекономічному та інших формах міжнародного співробітництва відповідно до законодавства та міжнародних договорів України.

Розділ VI ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування, за винятком окремих положень, щодо яких цим розділом передбачені інші строки набрання чинності.

З метою забезпечення поступового та послідовного переходу до повномасштабного ринку природного газу, передбаченого цим Законом, встановлюється перехідний період, який включає такі етапи:

перший етап, під час якого здійснюються відокремлення функцій з розподілу та постачання природного газу, визначення споживачів, які набувають статусу кваліфікованих, та визначення Кабінетом Міністрів України гарантованих постачальників, починає діяти з 1 січня 2012 року;

другий етап, під час якого всі категорії споживачів набувають статусу кваліфікованих споживачів, починає діяти з 1 січня 2015 року.

До визначення у встановленому Кабінетом Міністрів України порядку гарантованого постачальника функції такого постачальника здійснюють суб'єкти господарювання, що мають ліцензію на постачання природного газу за регульованим тарифом.

2. До приведення законодавства України у відповідність із цим Законом закони України та інші нормативно-правові акти діють у частині, що не суперечить цьому Закону.

3. Встановити, що ліцензії на провадження діяльності, визначені статтею 6 цього Закону, видані до набрання чинності цим Законом, діють до кінця строку, на який вони були видані.

4. Внести зміни до таких законів України:

1) в абзаці третьому статті 1 Закону України "Про трубопровідний транспорт" ([192/96-ВР](#)) (Відомості Верховної Ради України, 1996 р., N 29, ст. 139; 2004 р., N 15, ст. 228; 2007 р., N 33, ст. 440) слово "газопровідні" замінити словом "газорозподільні";

2) у Законі України "Про природні монополії" ([1682-14](#)) (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., N 30, ст. 238; 2004 р., N 12, ст. 155):

частину першу статті 5 після абзацу третього доповнити новим абзацом такого змісту:

"зберігання природного газу в обсягах, що перевищують рівень, який встановлюється умовами та правилами здійснення підприємницької діяльності із зберігання природного газу (ліцензійними умовами)".

У зв'язку з цим абзаци четвертий - одинадцятий вважати відповідно абзацами п'ятим - дванадцятим;

у статті 6:

абзац третій виключити;

доповнити абзацом дев'ятим такого змісту:

"продаж природного газу (у тому числі нафтового (попутного) газу та газу (метану) вугільних родовищ) власного видобутку в обсягах, що перевищують рівень, установлений ліцензійними умовами";

3) у Законі України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності" ([1775-14](#)) (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., N 36, ст. 299 із наступними змінами):

частину другу статті 2 після слів "ліцензування у сфері електроенергетики та використання ядерної енергії" доповнити словами "ліцензування діяльності на ринку природного газу";

у статті 9:

пункт 18 викласти в такій редакції:

"18) транспортування нафти, нафтопродуктів магістральними трубопроводами та їх розподіл";

пункти 19 і 20 виключити;

4) у Законі України "Про нафту і газ" ([2665-14](#)) (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., N 50, ст. 262; 2004 р., N 23, ст. 324):

абзац одинадцятий статті 1 виключити;

у статті 35:

частину першу доповнити словами "інвестиційний проект (програма), підготовлений і затверджений у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України";

частину третю доповнити словами "з дотриманням показників інвестиційного проекту (програми)";

в абзаці п'ятому частини другої статті 36 слова "а також комплексний проект його облаштування, виконаний згідно з чинним законодавством" замінити словами "комплексний проект його облаштування, виконаний згідно із законодавством, та інвестиційний проект (програму)";

статтю 37 після абзацу четвертого доповнити новим абзацом такого змісту:

"дотримуватися показників інвестиційного проекту (програми)".

У зв'язку з цим абзаци п'ятий - одинадцятий вважати відповідно абзацами шостим - дванадцятим;

5) у Законі України "Про заходи, спрямовані на забезпечення сталого функціонування підприємств паливно-енергетичного комплексу" ([2711-15](#)) (Відомості Верховної Ради України, 2005 р., N 33, ст. 430):

у статті 1:

в абзаці першому пункту 1.1 слово "газовидобувні" замінити словом "газодобувні";

пункт 1.12 виключити;

у підпункті 7.1.3 пункту 7.1 статті 7 слово "газовидобувними" замінити словом "газодобувними";

б) частину другу статті 2 Закону України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності" ([877-16](#)) (Відомості Верховної Ради України, 2007 р., N 29, ст. 389; 2010 р., N 34, ст. 482) доповнити словами "державного нагляду (контролю) за дотриманням ліцензійних умов транспортування природного і нафтового газу трубопроводами та його розподілу, постачання природного газу, зберігання природного газу в обсягах, що перевищують рівень, який встановлюється ліцензійними умовами провадження господарської діяльності із зберігання природного газу".

Президент України
м. Київ, 8 липня 2010 року N 2467-VI

В.ЯНУКОВИЧ